

Sygn. akt III AUa 495/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 listopada 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Beata Michalska (spr.)

Sędziowie: SSA Janina Kacprzak

SSA Joanna Baranowska

Protokolant: stażysta Weronika Skalska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 6 listopada 2015 r. w Ł.

sprawy **S. B.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.**

o emeryturę

na skutek apelacji S. B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 3 lutego 2015 r. sygn. akt VI U 1130/14,

oddala apelację.

Sygn. akt: III AUa 495/15

UZASADNIENIE

Ubezpieczony S. B. w dniu 11 lipca 2014r. odwołał się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział P. z 8 lipca 2014 r. odmawiającej przyznania mu prawa do emerytury w niższym wieku na podstawie art.184 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t.: Dz.U. z 2015r., poz.748) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Odwołujący się wniósł o uwzględnienie do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia od 4 września 1967 r. do 31 lipca 1975 r. w Przedsiębiorstwie (...) w W. . Następnie w dniu 8 września 2014r. odwołał się od kolejnej decyzji ZUS z 7 sierpnia 2014r. ponownie odmawiającej mu prawa do ww. świadczenia. Odwołujący się wniósł nadto o zaliczenie do stażu pracy w szczególnych warunkach zatrudnienia od 1 kwietnia 1991 r. do 31 maja 1995 r. w Urzędzie Gminy w B. na stanowisku konserwatora sieci wodociągowej.

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie, ponieważ odwołujący się na wymagany 15 – letni okres pracy w szczególnych warunkach udowodnił 10 lat, 2 miesiące i 21 dni (w pierwszej decyzji wskazano 14 lat, 4 miesiące i 21 dni). W drugiej decyzji ZUS wyłączył ze szczególnego stażu pracy poprzednio zaliczony w decyzji z dnia 8 lipca 2014 r. okres pracy w Urzędzie Gminy w B. od 1 kwietnia 1991r. do 31 maja 1995 r.

Postanowieniem z 24 września 2014 r. Sąd Okręgowy na podstawie art. 219 k.p.c., połączył sprawy z ww. odwołań do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia .

Wyrokiem z 3 lutego 2015r., w sprawie VIU 1130/14 Sąd Okręgowy w Płocku oddalił odwołania.

Rozstrzygnięcie zapadło po następujących ustaleniach faktycznych i prawnych:

S. B., ur. (...), wystąpił w dniu 10 czerwca 2014 r. o wcześniejszą emeryturę z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Organ rentowy przyjął, że na 1 stycznia 1999 r. wnioskodawca udowodnił łączny okres zatrudnienia w wymiarze 31 lat, 2 miesiące i 21 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 10 lat, 2 miesiące i 21 dni pracy w warunkach szczególnych, przypadających w trakcie zatrudnienia w (...) od 11 sierpnia 1975r. do 30 kwietnia 1981r. przy wykonywaniu prac w kanałach ściekowych na stanowisku monter, monter maszyn budowlanych oraz w Państwowym Gospodarstwie Rolnym w S. od 1 maja 1981r. do 31 października 1985r., jako konserwator i monter urządzeń wodno-kanalizacyjnych w głębokich wykopach.

Przedmiotem sporu pomiędzy stronami była możliwość uwzględnienia do szczególnego stażu okresów zatrudnienia:

- od 4 września 1967 r. do 31 lipca 1975 r., tj. 7 lat, 10 miesięcy i 27 dni w Przedsiębiorstwie (...) w W.;

- od 1 kwietnia 1991 r. do 31 maja 1995 r., tj. 4 lata i 2 miesiące w Urzędzie Gminy w B.. Łącznie jest to 12 lat, 27 dni, a z okresem uznanym przez ZUS za udowodniony w wymiarze 10 lat, 2 miesiące i 21 dzień – 22 lata, 3 miesiące i 18 dni.

Jak ustalił Sąd Okręgowy, od 4 września 1967 r. do 31 lipca 1975 r. wnioskodawca był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w W. na stanowisku montera, przy czym do 1973 r. pracował w (...) oddziale tego przedsiębiorstwa, a po jego likwidacji w centrali w W.. W okresie od 4 września 1967r. do 4 czerwca 1970 r. był pracownikiem młodocianym zatrudnionym na stanowisku ucznia w celu praktycznej nauki zawodu o specjalności monter wewnętrznych urządzeń budowlanych (monter instalacji sanitarnych). W ramach nauki zawodu odwołujący przez trzy dni miał zajęcia w zawodowej szkole przyzakładowej, a przez kolejne trzy dni odbywał praktyki w zakładzie, za co otrzymywał wynagrodzenie. W dniu 1 czerwca 1970 r. zawarł z odwołującym się na okres 6 miesięcy umowę o odbyciu wstępnego stażu pracy po ukończeniu nauki przyuczenia do określonej pracy o specjalności montera wewnętrznych urządzeń budowlanych. Z dniem 2 stycznia 1971 r. odwołujący został zaszeregowany do pracy jako monter wewnętrznych urządzeń budowlanych. Zajmował się doprowadzaniem kanalizacji do budynków, kładł w wykopach wodociągi i kanalizacje. Polegało to na wykopaniu i położeniu rurociągów i ich uszczelnianiu. Montował też kanalizację na poszczególnych piętrach w budynkach. Od 24 października 1971 r. do 15 października 1973r. odbywał zasadniczą służbę wojskową. Od 13 listopada 1973 r. zatrudnił się w (...) oddziale przedsiębiorstwa. Został wówczas skierowany do pracy w P., przy budowie H., gdzie były prowadzone wykopy ziemne. Kanalizację podciągano pod piwnice i rozprowadzano po halach przemysłowych. Odbywały się tam zarówno roboty w głębokich wykopach, jak i w piwnicach do poziomu zero.

Nadto od 2 stycznia 1991 r. do 31 stycznia 1996 r. odwołujący był zatrudniony w Urzędzie Gminy w B. na stanowisku konserwatora sieci wodociągowej, przy czym w pełnym wymiarze czasu pracy pracował od 1 kwietnia 1991 r. do 31 maja 1995r. Do zakresu czynności odwołującego się należało: utrzymanie w należyтым stanie higieniczno - sanitarnym ujęcia wody i obiektów z nim związanych (stacja wodociągowa), koszenie trawy, bielienie i malowanie otworu studziennego, malowanie urządzeń wodociągowych, bieżące sprawdzać stanu przewodów wodociągowych armatury i sprzętu oraz natychmiastowe usuwanie ich uszkodzeń, zabezpieczenie terenu bezpośredniej strefy ochrony sanitarnej studni przed wejściem osób trzecich, analizowanie wyników badania wody w celu sprawdzenia czy urządzenia uzdatniające działają prawidłowo, prowadzenie dezynfekcji wody na wniosek Sanepidu, płukanie odżelaziaczy i odmanganiaczy raz na tydzień, bieżące prowadzenie rejestru popłuczyn, prowadzenie na bieżąco książki eksploatacji studni wierconej. Odwołujący nadzorował sieć wodociągową w S., Brudzeniu i B.. Brudzeń i B. były połączone w jedną hydrofornię, gdzie znajdowało się miejsce pracy odwołującego. W hydroforni tej miał on swój warsztat pracy. Nadto odwołujący zajmował się usuwaniem awarii wodociągów na krótszych odcinkach, gdy zaszła taka potrzeba. W

przypadku awarii obejmujących dłuższe odcinki, zatrudniano firmy specjalistyczne wyłonione w drodze przetargu. Wnioskodawca zajmował się również łączeniem sieci w S. na odcinku około 0,5 km. Jego praca polegała wówczas na tym, że układał wodociąg w wykopie zrobionym przy pomocy koparki. Miał do pomocy pracownika.

Odnośnie pierwszego ze spornych okresów zatrudnienia, Sąd Okręgowy wskazał, że okres praktycznej nauki zawodu oraz wstępnego stażu pracy, nie podlega zaliczeniu do pracy w warunkach szczególnych. Zaliczeniu takiemu podlega okres służby wojskowej, jednakże jedynie w przypadku, gdy przed jej odbyciem oraz po jej zakończeniu pracownik świadczył pracę w warunkach szczególnych. Sąd pierwszej instancji oparł swoje ustalenia na zeznaniach świadka M. K., który zeznał, że odwołujący się kładł w wykopach wodociągi i kanalizacje oraz wykonywał prefabrykacje, tj. doprowadzał kanalizację na poszczególne piętra budynku. Świadek zeznał, że wykonywał te prace razem z odwołującym się, z którym pracował albo na tej samej budowie, albo w tej samej brygadzie. Odnośnie zeznań W. M. wskazano, że w latach 1970 – 1973 r. (pracował do 1975r.) świadek uczęszczał do szkoły przyzakładowej i nie uczył się razem z odwołującym, a wnioskodawca w latach 1971-1973 odbywał zasadniczą służbę wojskową. Tak więc pod rozważenie można wziąć jedynie zeznania świadka odnośnie wspólnej z odwołującym się pracy na budowie eksportowej w Czechosłowacji w 1974r. Brak jednak dowodów potwierdzających okoliczność takiej pracy. Żaden dokument w aktach osobowych nie wskazuje na pracę odwołującego się w Czechosłowacji, a świadek nie przedstawił dokumentów potwierdzających jego pracę.

Na okoliczność charakteru zatrudnienia w Urzędzie Gminy w B. zeznał wójt gminy M. J., który w spornym okresie był wójtem gminy B.. Świadek wskazał, że usuwał awarie wodociągów i dokonywał ich napraw w głębokich wykopach, jednakże dotyczyło to prac na krótszych odcinkach, gdyż do dłuższych odcinków zatrudniano większe firmy w drodze przetargu. Podał również, że odwołujący zajmował się łączeniem sieci w S. na odcinku około 0,5 km. Wskazał nadto, że do zakresu obowiązków odwołującego się należały również inne czynności, zgodnie ze znajdującym się w aktach osobowych wnioskodawcy z tego okresu zatrudnienia, zakresem obowiązków. Świadek ten, odmiennie od odwołującego się wskazał, że znajdujący się w aktach osobowych wnioskodawcy zakres czynności na stanowisku konserwatora wodociągu jest zakresem czynności odwołującego się z Urzędu Gminy B.. W tym stanie rzeczy Sąd uznał, że jest to zakres obowiązków S. B. z okresu zatrudnienia w Urzędzie Gminy B. na stanowisku konserwatora sieci wodociągowej, mimo, że nie został opatrzony pieczęcią i podpisem pracodawcy oraz odwołującego się. W świetle tychże zeznań nie zasługuje na wiarę stanowisko odwołującego się, zgodnie z którym przedmiotowy zakres czynności dotyczył jego poprzedniego zatrudnienia w Wojewódzkim Zakładzie Usług (...) z siedzibą w K.. Stwierdzenie świadka było kategoryczne i nie pozostawiające wątpliwości. Świadek nie jest zainteresowany wynikiem niniejszego postępowania. Natomiast jego wiedza, jako pracodawcy odwołującego się, jest miarodajna.

Wg ustaleń Sądu Okręgowego, wnioskodawca legitymuje się 25 – letnim okresem składkowym i nieskładkowym oraz złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku OFE na dochody budżetu państwa, to nie wykazał 15 – letniego szczególnego stażu ubezpieczeniowego.

W uzasadnieniu stanu prawnego powołano art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, zgodnie z którymi prawo do emerytury mężczyźnie urodzonemu po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ust. 4 w zw. z § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r., tj. 60 lat, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, tj. 1 stycznia 1999 r. osiągnął: co najmniej 15-letni okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach, tj. 25 lat. Powyższa emerytura przysługuje pod warunkiem nie przystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego, ewentualnie złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE na dochody Skarbu Państwa. Podkreślono, że przy ustalaniu długości wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze uwzględnia się tylko te okresy, w których praca ta była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W ocenie Sądu Okręgowego w PIP (...) w W. w okresach od 2 czerwca 1970 r. do 24 października 1971 r., tj. 1 rok, 9 miesięcy i 22 dni oraz od 13 listopada 1973 r. do 16 marca 1974 r., tj. 4 miesiące i 4 dni, odwołujący wykonywał

czynności, które odpowiadają rodzajowi pracy ujętemu w wykazie A, dział V „W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych”, poz. 1 ”Roboty wodnokanalizacyjne oraz budowa rurociągów w głębokich wykopach”, jednakże nie wykonywał ich stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W ramach dniówki roboczej wykonywał też prefabrykacje oraz doprowadzał kanalizacje w piwnicach. Nie pracował więc stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w głębokich wykopach. W konsekwencji Sąd Okręgowy nie uwzględnił również do szczególnego stażu ubezpieczeniowego okresu służby wojskowej odwołującego się, ponieważ odwołujący się nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach ani przed powołaniem do wojska, ani po powrocie ze służby. Wykonywał jedynie czynności, które odpowiadają pracy w warunkach szczególnych, jednakże nie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Sąd nie uwzględnił również do stażu pracy w warunkach szczególnych zatrudnienia odwołującego się w Urzędzie Gminy w B. od 1 kwietnia 1991 r. do 31 maja 1995 r. z uwagi na to, że roboty wodnokanalizacyjne oraz budowa rurociągów w głębokich wykopach, które odwołujący się niewątpliwie wykonywał, usuwając awarię wodociągów na krótszych odcinkach oraz łącząc sieć w S. na odcinku około 0,5 km, nie była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, gdyż w ramach dniówki roboczej wykonywał inne jeszcze prace nie zaliczane do prac w warunkach szczególnych. Sam odwołujący się przyznał, że prac wodnokanalizacyjnych w głębokich wykopach nie wykonywał codziennie przez 8 godzin.

Ponieważ odwołujący się nie udowodnił 15 lat pracy w warunkach szczególnych, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., wniesione odwołanie oddalił.

Apelację od wyroku wniósł ubezpieczony, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

-naruszenie prawa materialnego: - § 2 ust. 1 cyt. rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, iż stała i wykonywana w pełnym wymiarze czasu praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oznacza świadczenie danej pracy w wymiarze 100 % ogólnego czasu pracy, bez możliwości wykonywania w sposób incydentalny prac niebędących pracami w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, czy też czynności stanowiących integralną część należycie wykonywanej przez pracownika pracy;

- art. 184 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zw. z § 4 ust. 1 oraz wykazem A dział V poz. 1 rozporządzenia oraz wykazem A dział IX poz. 1 pkt 2 i poz. 2 pkt 8 zarządzenia Nr 9 Ministra Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z 1 lipca 1983 r. w sprawie stanowisk pracy w zakładach pracy resortu administracji, gospodarki terenowej i ochrony środowiska, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, uprawniające do niższego wieku emerytalnego oraz do wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej (Dz. Urz. MSWiA z 1983 r. Nr 2, poz. 3) - poprzez ich niezastosowanie i przyjęcie, iż praca wykonywana przez odwołującego nie odpowiadała swoim charakterem i rodzajem pracom w warunkach szczególnych wymienionym odpowiednio ww. przepisach, pomimo rzeczywistego spełnienia przez Odwołującego przesłanek warunkujących uzyskanie emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze;

-naruszenie prawa procesowego: art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przejawiające się jednostronną i korzystną jedynie dla organu rentowego interpretacją materiału dowodowego, w szczególności poprzez: niezgodne z zasadami wykładni logicznej i celowościowej oraz zasadami doświadczenia życiowego przyjęcie, iż praca wykonywana przez odwołującego w okresach: od 02.01.1970 r. do 24.10.1971 r., od 25.10.1971 r. do 15.10.1973 r., od 13.11.1973 r. do 31.07.1975 r. oraz od 01.04.1991 r. do 31.05.1995 r. nie może zostać uznana za pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, z uwagi na brak wykonywania jej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy;

-pobieżną analizę materiału dowodowego zgromadzonego w postępowaniu sądowym tj. zeznań świadków oraz odmowę mocy dowodowej dokumentom przedstawionym przez Odwołującego, a w konsekwencji przyjęcie, iż wykonywana przez niego praca nie stanowiła pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy; pominięcie orzecznictwa Sądów w zakresie stosowania przepisów prawa w tym zakresie.

- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego poprzez przyjęcie, iż nie wykazał 15-letniego szczególnego stażu ubezpieczeniowego.

W ocenie Apelującego Sąd I instancji dokonał błędnej i nie dość wnikliwej oceny materiału dowodowego. Zarówno zeznania świadków, jak i przedstawione dokumenty jednoznacznie wykazały, iż odwołujący się świadczył pracę w warunkach szczególnych.

Praca w ww. okresach spornych stanowiła nie tylko pracę w warunkach szczególnych zgodnie z wykazem A dział V „W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych” poz. 1 „Roboty wodnokanalizacyjne oraz budowa rurociągów w głębokich wykopach” rozporządzenia RM z 7 lutego 1983 r., ale także zgodnie z wykazem A dział IX „W gospodarce komunalnej” poz. 1 „Prace w kanałach ściekowych” pkt 2 „Konserwator urządzeń (obiektów) wodnych i kanalizacyjnych, wykonujący pracę w kontakcie z wodą, środkami chemicznymi i ściekami” oraz poz. 2 „Oczyszczanie ścieków i filtrów otwartych” pkt 8 „Maszynista stacji pomp wodociągowych - wykonujący prace w warunkach uniemożliwiających zapewnienie wydzielonego pomieszczenia - dyspozytorni” cyt. zarządzenia Nr 9 . Świadkowie M. K. i W. M., których zeznania uznano za wiarygodne, zgodnie zeznali , iż wnioskodawca wykonywał pracę w szczególnych warunkach. Również profil przedsiębiorstwa oraz czynności wykonywane przez odwołującego się wskazują na wykonywanie pracy zgodnie z wykazem A dział V poz. 1 ww. rozporządzenia. Sąd I instancji zastosował błędną i zbyt rygorystyczną wykładnię pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Definiowanie ww. pojęcia wyłącznie jako świadczenia określonej pracy w wymiarze 100 % ogólnego czasu pracy, bez możliwości wykonywania innych prac niebędących pracami w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w sposób incydentalny, krótkotrwały, czy też wykonywania czynności stanowiących integralną część należytego wykonywania danej pracy - jest nie tylko niezgodne z zasadami wykładni logicznej i celowościowej, ale także z zasadami doświadczenia życiowego. W uzasadnieniu tej argumentacji przywołano wyrok Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 2012 r., II UK 233/11, OSNP 2013, nr 7-8, poz. 86 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07, LEX Nr 375653; dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09, LEX Nr 509022; z dnia 11 marca 2009 r., II UK 243/08. Nadto przywołano bogate orzecznictwo odnośnie przypadków, kiedy czynności wykonywane w warunkach nienarażających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia mają charakter incydentalny, krótkotrwały, uboczny

Zdaniem Odwołującego, definiowanie stałości i pełnowymiarowości czasu pracy, jako rzeczywiście nieustannie wykonywanej pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, nie byłoby słusznym rozwiązaniem. Biorąc pod uwagę zasady logiki i doświadczenia życiowego, należy podkreślić, iż wykonywana praca niezależnie od jej rodzaju - nigdy nie trwa faktycznie efektywnie „pełnych” 8 godzin, m.in. z uwagi na przewidziane przez ustawodawcę przerwy w pracy, czy też wykonywanie prac o charakterze pomocniczym. Stałość i pełnowymiarowość pracy powinna być interpretowana jako czas, w którym pracownik pozostaje w pełnej gotowości do świadczenia na rzecz pracodawcy pracy danego rodzaju. Sąd I instancji błędnie przyjął, iż wykonywana przez niego praca na stanowisku monterów wewnętrznych urządzeń budowlanych nie może być uznana za pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, gdyż nie przebywał 8 godzin dziennie w głębokich wykopach. Powyższe stwierdzenie jest nie tylko niezgodne z zasadami wykładni logicznej i celowościowej, ale także zasadami doświadczenia życiowego. Fakt, iż: „odwołujący kładł także prefabrykacje, tj. doprowadzał kanalizacje na poszczególne piętra budynku (...) praca tam nie była wykonywana jedynie w głębokich wykopach, lecz także w piwnicach” nie może wpływać na charakter rzeczywiście wykonywanej pracy. Ponadto, przedmiotowe czynności są funkcjonalnie i bezpośrednio związane z wykonywaniem pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze ujętej w wykazie A dział V poz. 1 ww. rozporządzenia.

Odnośnie zatrudnienia w Urzędzie Gminy w B. na stanowisku konserwatora sieci wodociągowej , szczególne warunki pracy potwierdziły zeznania M. J., który pełnił funkcję wójta gminy B. w spornym okresie. Sąd I instancji błędnie przyjął, iż wykonywana praca nie może być uznana za pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, gdyż nie przebywał 8 godzin dziennie w głębokich wykopach. Przed usunięciem awarii odwołujący się był zobowiązany m.in. uzyskać pozwolenie, by móc wejść na dany obszar objęty awarią; przygotować potrzebne do naprawy materiały; zabezpieczyć teren objęty awarią; czy też zamknąć uszkodzony odcinek wodociągu. Warto podkreślić, iż nawet w sytuacji, gdy zachodziła konieczność naprawienia skrzynek z kluczem, pracownik w pierwszej kolejności

musiał odkopać zasuwę będącą na głębokości wodociągu. Dlatego należy uznać, iż część wykonywanych czynności, niebędących pracą w szczególnych warunkach, stanowi funkcjonalny element wykonywanej przez niego pracy. Przedmiotowe czynności są nie tylko bezpośrednio związane z wykonywaniem pracy w szczególnych warunkach, a także stanowią niezbędny element ich należytego wykonywania. Zatem, ww. czynności nie wykluczają spełnienia warunku wskazanego w § 2 ust. 1 rozporządzenia.

Ponadto, Sąd I instancji ustalił zakres czynności odwołującego się w oparciu o dokument - zakres obowiązków, dołączony do akt osobowych z okresu zatrudnienia w Urzędzie Gminy w B.. Wg twierdzeń odwołującego się, dokument zawiera zakres jego obowiązków z okresu zatrudnienia w Wojewódzkim Zakładzie Usług (...) z siedzibą w K. od dnia 01.11.1984 r. do dnia 01.05.1986 r. oraz od dnia 02.05.1986 r. do dnia 31.12.1990 r. Dokument ten nie jest opatrzony pieczęcią oraz podpisem pracodawcy i Odwołującego.

Pełnienie funkcji pogotowania sieci wodno-kanalizacyjnej i stacji uzdatniania wody polegającej na: usuwaniu awarii, instalowaniu i wymianie wodomierzy stacyjnych u odbiorców wody, wykonywaniu robót remontowo-konserwacyjnych, realizacji wymiany lub zabudowy nowej sieci wodociągowej, a także wykonywanie usług dla lokalnej ludności - m.in. budowa przyłączy wodociągowych czy sieci wodociągowych stanowią wykonywanie pracy w warunkach szczególnych zgodnie z wykazem A dział IX poz. 1 pkt 2 i poz. 2 pkt 8 cyt. zarządzenia Nr 9 . Zatem nawet w przypadku uznania za wiarygodny zakres obowiązków z akt osobowych, należy uznać wykonywaną przez odwołującego pracę za pracę w warunkach szczególnych. Natomiast odnosząc się do pozostałych czynności wskazanych przez Sąd w uzasadnieniu, tj. koszenia trawy, bielienia i malowania otworu studziennego czy malowania urządzeń wodociągowych, należy podkreślić, iż ww. czynności były wykonywane wyłącznie w sposób incydentalny.

Ponieważ w ocenie apelującego, pracował on w szczególnych warunkach przed i po odbyciu zasadniczej służby wojskowej, okres ten od 25 października 1971 r. do dnia 15 października 1973 r. należy zaliczyć do stażu pracy w warunkach szczególnych.

W konkluzji apelujący podniósł, że skoro organ rentowy zaliczył 10 lat 2 miesiące i 21 dni pracy w szczególnych warunkach, po doliczeniu okresów objętych niniejszym postępowaniem odwołujący się udowodnił 15-letni okres zatrudnienia w warunkach szczególnych uprawniający do wcześniejszej emerytury. W oparciu o wskazane zarzuty wniesiono : o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i uznanie, iż wnioskodawca nabył prawo do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji. Ponadto wniesiono o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego się zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych za I i II instancję.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i jako taka podlegała oddaleniu. Sąd pierwszej instancji przeprowadził właściwe postępowanie dowodowe, dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne, a to sprawia, że nie zachodzi potrzeba ich szczegółowego ponownego przytaczania.

Zgodnie z treścią art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz.U. z 2015r., poz. 748 ze zm.) ubezpieczeni urodzeni, jak wnioskodawca, po dniu 31 grudnia 1948 r., uzyskują prawo do emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 tej ustawy, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym oraz mają niezbędny okres składkowy i nieskładkowy, o którym stanowi art. 27 ustawy, tj. 25 lat dla mężczyzn. Niezbędnym warunkiem jest również nieprzystąpienie do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenie wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa . Zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) winien wykazać co najmniej 15 lat pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wymienionych w załączniku do przedmiotowego rozporządzenia. Jak wynika z cytowanych przepisów rozporządzenia

i ukształtowanego na ich tle orzecznictwa Sądu Najwyższego, praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 września 2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75 i z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/08, OSNP 2010 nr 23-24, poz. 281).

Decydującą zatem rolę w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych ma możliwość jej zakwalifikowania pod którąś z pozycji wymienionych w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Wbrew twierdzeniom apelującego, Sąd Okręgowy prawidłowo ocenił zgromadzone dowody, nie przekraczając granic swobodnej oceny, określonych treścią art. 233§1 k.p.c. Zarzuty apelującego koncentrują się na ocenie dwóch okresów zatrudnienia wnioskodawcy: w Przedsiębiorstwie (...) w W. oraz w Urzędzie Gminy w B. (tj. 4 lata i 2 miesiące). Okresy te mają przy tym decydujące znaczenie w sprawie, ponieważ wraz z okresem uznanym przez ZUS (10 lat, 2 miesiące i 21 dni) przesądziły o nabyciu przez wnioskodawcę prawa do emerytury. Dla porządku warto wskazać, że apelujący nie kwestionuje ustaleń Sądu Okręgowego, iż w pierwszej kolejności do stażu pracy w szczególnych warunkach nie można uwzględnić okresu pracy w PIP (...) w charakterze ucznia (od 4 września 1967r. do czerwca 1970r.) oraz okresu 6 miesięcy stażu wstępnego (od 1 czerwca 1970r.). Co za tym idzie w sporze pozostał okres zatrudnienia w ww. przedsiębiorstwie od 2 stycznia 1971r. do 31 lipca 1975r.

Odnosząc się do poszczególnych zarzutów naruszenia prawa procesowego odnośnie zatrudnienia w PIP (...) trzeba zauważyć, że treść załączonych kopii dokumentów z akt osobowych wnioskodawcy nie potwierdza, aby w spornym okresie pracował na stanowisku objętym wykazem prac w szczególnych warunkach. Z zaświadczenia kwalifikacyjnego nr 21/71 z 20 stycznia 1971r. (na k.39 akt sprawy) wynika, iż wnioskodawca został zatrudniony od 2 stycznia 1971r. na stanowisku „montera wewnętrznych urządzeń budowlanych”. Również wstępny staż pracy w wymiarze 6 miesięcy odbył na ww. stanowisku (umowa na k.61 akt sprawy). W świadectwie pracy wskazano przy tym stanowisko „monter instalacji sanitarnych i przemysłowych”. Żadne z tych stanowisk, które wynikają z załączonych dokumentów, nie zostało wskazane w wykazach A i B, stanowiących załącznik do cyt. rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. W przepisach resortowych – zarządzeniu nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z 1 sierpnia 1983r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz do wzrostu emerytury lub renty (Dz.Urz. MB z 6 grudnia 1983 r.) – w dziale V, pkt 1 „Roboty wodno-kanalizacyjne oraz budowa rurociągów w głębokich wykopach”, pod poz. 6 jest stanowisko „monter instalacji sanitarnych i grzewczych”, ale w sposób oczywisty odnosi się tylko do prac wykonywanych w głębokich wykopach. Wynika to wprost z zapisu ustawodawcy, ale też z definicji pracy w szczególnych warunkach ujętej w art.32 ust.2 u.e.r.f.u.s., czyli pracy o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznej uciążliwości lub wymagającej wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Tylko roboty wodnokanalizacyjne wykonywane w głębokich wykopach przy instalacjach znajdujących się poniżej gruntu, w sieciach kanalizacyjnych, studzienkach, instalacjach podziemnych mają cechy szczególnych warunków zatrudnienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 27 stycznia 2012r., II UK 103/11).

Przenosząc te rozważania na grunt niniejszej sprawy trzeba zauważyć, że Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, iż zgromadzone dowody nie dają podstaw do ustalenia, że wnioskodawca w okresie zatrudnienia w PIP (...) na stanowisku montera wewnętrznych urządzeń budowlanych / montera instalacji sanitarnych i przemysłowych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał roboty wodnokanalizacyjne w głębokich wykopach. Przede wszystkim, co wyżej podkreślono, okoliczności te nie wynikają z żadnych dokumentów zgromadzonych w sprawie. Przeciwnie, powołane dowody wskazują na montaż instalacji wewnętrznych. Również zeznania zgłoszonych przez apelującego świadków, jak prawidłowo ocenił Sąd Okręgowy, tego nie potwierdzają. Kluczowy świadek (z uwagi na zbliżony okres zatrudnienia) M. K. zeznał, że pracował razem z wnioskodawcą przy budowie osiedla mieszkaniowego w P. i

przy budowie H., niekiedy w jednej brygadzie. Praca polegała na zakładaniu wodociągów i kanalizacji w wykopach oraz montażu prefabrykacji, tj. odcinków „pod każde piętro” montowanych na sucho. Z zeznań świadka wynika, że te prace wykonywali zarówno świadek, jak i wnioskodawca, a wykonywane były w budowanych na osiedlu wieżowcach i blokach o niższej kondygnacji. Natomiast w odniesieniu do budowy zakładów (...), świadek wyjaśnił, iż rozprowadzali instalacje w głębokich wykopach oraz po halach przemysłowych do poziomu zero. Uznając za wiarygodne zeznania powołanego przez wnioskodawcę świadka – współpracownika, którego to dowodu apelujący nie kwestionuje, Sąd Okręgowy na ich podstawie prawidłowo, zgodnie z dosłowną treścią tych zeznań, ale też niesprzecnie z dokumentami osobowymi oraz zasadami logiki i doświadczenia życiowego przyjął, iż w spornym okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) wnioskodawca montował instalacje sanitarne i przemysłowe zarówno w głębokich wykopach, jak też na poziomie zero oraz wewnątrz budynków, głównie bloków mieszkalnych na poszczególnych piętrach. W świetle tych dowodów, nie może się ostać zarzut dokonania przez Sąd Okręgowy błędnej bądź nie dość wnikliwej analizy materiału dowodowego. W żadnym razie treść powołanych dowodów nie wskazuje, aby wszystkie inne czynności, poza pracami w głębokich wykopach, wnioskodawca wykonywał sporadycznie, okazjonalnie. W szczególności zeznania ww. świadka przeczą twierdzeniom wnioskodawcy, aby monterzy przy montowaniu instalacji na budowanym osiedlu mieszkaniowym zajmowali się tylko pracami w głębokich wykopach i wyprowadzeniem kanalizacji na parter, a wszystkie późniejsze czynności na kolejnych piętrach budynków (w tym wieżowców) wykonywali uczniowie. Tym samym, wbrew twierdzeniom apelującego, zgromadzone dowody nie dają podstaw do poczynienia ustaleń, że wnioskodawca, będąc zatrudniony na stanowisku monterów wewnętrznych urządzeń budowlanych, incydentalnie wykonywał prace monterskie wewnątrz budynków, natomiast stale i w pełnym wymiarze czasu pracy zajmował się jedynie robotami w głębokich wykopach. Również w przypadku montażu instalacji w halach przemysłowych H., świadek M. K. zeznał, iż wykopy ziemne służyły podciągnięciu instalacji pod piwnice i rozprowadzenie ich po halach do poziomu zero. Przy czym charakter przedsiębiorstwa, na co powołuje się apelujący, zajmującego się instalacją sanitarną i przemysłową, wskazuje również, że istotną (jak nie zasadniczą) częścią jego działalności był montaż tych instalacji wewnątrz budynków. Tym samym prace w głębokich wykopach, jak wynika z zeznań ww. świadka, były tylko częścią prac monterów, obejmującą prace doprowadzające instalacje do piwnic celem ich podłączenia do pionu, co potwierdza ustalenia Sądu Okręgowego, że tylko przez część ustalonego na danym stanowisku czasu pracy wnioskodawca wykonywał roboty wodnokanalizacyjne w głębokich wykopach. Nie ma przy tym podstaw, aby pozostałe prace zakwalifikować jako marginalne, czy przygotowawcze, jak chce apelujący, ponieważ były to prace równoważne ze względu zarówno na technologię tych prac, jak i ich zakres – równie ważne jak doprowadzenie instalacji w wykopach, był jej dalszy montaż w budynkach. W rezultacie chybiony okazał się zarzut naruszenia prawa materialnego § 2 ust. 1 cyt. rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. poprzez błędną wykładnię i przyjęcie przez Sąd pierwszej instancji, iż wnioskodawca nie pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku objętym wykazem prac w szczególnych warunkach.

Odnośnie drugiego spornego okresu pracy w Urzędzie Gminy w B., Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia w oparciu przede wszystkim o akta osobowe oraz zeznania ważnego świadka – M. J., będącego w spornym czasie wójtem Gminy. Co istotne, apelujący tych zeznań nie zwalcza, a wynika z nich, że wnioskodawca był zatrudniony na stanowisku „konserwatora wodociągów”. Jest to też zgodne z aktami osobowymi. Do jego obowiązków, jako konserwatora, należało dokonywanie wszelkich napraw, usuwanie awarii sieci wodociągowych na krótszych odcinkach. Wnioskodawca miał warsztat na terenie hydroforni, gdzie przygotowywał potrzebne do pracy elementy. Świadek ten potwierdził też, że załączony do akt luzem zakres czynności dla konserwatora wodociągów pochodził z okresu zatrudnienia w Urzędzie Gminy i odnosił się do wnioskodawcy. Słusznie zatem w oparciu o zeznania pracodawcy Sąd Okręgowy ustalił, że autentyczność dokumentu, który rzeczywiście nie posiada żadnych cech identyfikacyjnych, poza tym że znajduje się w aktach osobowych wnioskodawcy, została potwierdzona przez pracodawcę, a więc podmiot go wystawiający. Tym samym nie można zarzucić Sądowi Okręgowemu przekroczenia zasad swobodnej oceny dowodów przez uwzględnienie tego dokumentu przy ustalaniu zakresu obowiązków wnioskodawcy w spornym okresie zatrudnienia w Urzędzie Gminy. Ponadto z twierdzeń samego wnioskodawcy (na k.29-30,70 akt sprawy) wynika, że do jego obowiązków w tym czasie należało usuwanie awarii wodociągów 2-3 razy w tygodniu, wymontowywanie i naprawa hydrantów, których było 65 sztuk, prace warsztatowe w pomieszczeniu przy hydroforni, co w całości potwierdza niewadliwość ustaleń Sądu pierwszej instancji co do braku podstaw do uznania, że

w spornym okresie wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał roboty wodnokanalizacyjne w głębokich wykopach .

Bezzasadnym jest zarzut naruszenia prawa materialnego art. 184 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zw. z § 4 ust. 1 oraz wykazem A dział V poz. 1 rozporządzenia oraz wykazem A dział IX poz. 1 pkt 2 i poz. 2 pkt 8 zarządzenia Nr 9 Ministra Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z 1 lipca 1983 r. w sprawie stanowisk pracy w zakładach pracy resortu administracji, gospodarki terenowej i ochrony środowiska, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, uprawniające do niższego wieku emerytalnego oraz do wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej (Dz. Urz. MSWiA z 1983 r. Nr 2, poz. 3) - poprzez ich niezastosowanie. Apelujący, reprezentowany w procesie przez fachowego pełnomocnika, zarzucił , że Sąd nie rozważył, czy w spornych okresach (treść apelacji wskazuje , że chodzi o zatrudnienia zarówno w (...) jak i w Urzędzie Gminy) praca wnioskodawcy nie była pracą wskazaną w wykazie A dziale IX „w gospodarce komunalnej” pod poz. 1 - „prace w kanałach ściekowych” na stanowisku ujętym w wykazie resortowym w pkt 2 „konserwator urządzeń (obiektów) wodnych i kanalizacyjnych, wykonujący pracę w kontakcie z wodą, środkami chemicznymi i ściekami” oraz poz. 2 „oczyszczanie ścieków i filtrów otwartych”, pkt 8 „maszynista stacji pomp wodociągowych - wykonujący prace w warunkach uniemożliwiających zapewnienie wydzielonego pomieszczenia - dyspozytorni”. Zarzut ten jest o tyle bezzasadny, że żadne dowody nie wskazują, aby wnioskodawca we wskazanych wyżej okresach zatrudnienia wykonywał prace w kanałach ściekowych czy przy oczyszczaniu ścieków i filtrów otwartych (w szczególności na rzecz zakładów gospodarki komunalnej) . Również apelujący nie wskazuje dowodów, z których takie wnioski wywodzi. Nie wynikają one również z kwestionowanego przez apelującego zakresu czynności na stanowisku konserwatora wodociągów w Urzędzie Gminy (np. żaden punkt nie odnosi się do prac w kanałach ściekowych czy szerzej - prac kanalizacyjnych) .

Z uwagi na brak podstaw do uwzględnienia do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia wnioskodawcy w PIP (...), bezprzedmiotowe stają się zarzuty dotyczące nieuwzględnienia nadto do tego stażu okresu zasadniczej służby wojskowej odbywanej w trakcie ww. pracy. Słusznie bowiem wskazał Sąd pierwszej instancji, że taka możliwość pojawiłaby się dopiero w przypadku pozytywnych ustaleń co do stażu pracy w szczególnych warunkach przed i po odbyciu służby wojskowej, a takie okoliczności w niniejszej sprawie nie wystąpiły.

Mając na uwadze powyższe rozważania , nie ma podstaw prawnych ani faktycznych do uwzględnienia spornych zatrudnienia do okresu pracy w szczególnych warunkach i w rezultacie wnioskodawca nie legitymuje się wymaganym ustawą 15-letnim stażem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Z tych względów nie mógł nabyć prawa do emerytury na podstawie art.184 ust.1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w związku z art.32 tej ustawy. W rezultacie zaskarżony wyrok Sądu I instancji, a także poprzedzająca go decyzja organu rentowego odpowiadają prawu, a apelacja wnioskodawcy, jako pozbawiona uzasadnionych podstaw , podlegała oddaleniu na podstawie art.385 k.p.c.